

TOIMINTA ÄKILLISISSÄ KRIISEISSÄ JA UHKA- JA VAARATILANTEISSA

SISÄLLYS

Johdanto

- 1 Puhelinnumerot erityistilanteita varten
- 1.2 Ohjeet hätätilanteita varten (hätäensiapu, ilmoituksen teko)
- 2 Tiedottaminen
- 3 Tietoa kriiseistä/traumoista
- 3.1 Mikä on kriisi?
- 3.2 Traumatisoiva tilanne
- 3.3 Traumaattisen kriisin vaiheet
- 3.4 Posttraumaattinen stressihäiriö
- 4 Toimintaohjeita/-malleja eri kriisitilanteissa
- 4.1 Kiusaaminen
- 4.2 Työpaikkakiusaaminen
- 4.3 Vakava sairaus, vamma, poikkeavuus
- 4.4 Avio- ja avoero
- 4.5 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, perheväkivalta, päihteiden käyttö perheessä
- 4.6 Onnettomuus tai sen uhka varhaiskasvatyüksikössä tai lähiympäristössä
- 4.7 Työyhteisön jäsenen kuolema
- 4.8 Lapsen lähiomaisen kuolema
- 4.9 Lapsen kuolema
- 4.10 Luonnon katastrofi, mielenosoitus, terroriteko ja sodanuhka (uutiset)
- 5 Toimintaohjeita/-malleja lapsen tukemisesta surussa
- 5.1 Lapsen suru ja sen kohtaaminen
- 5.2 Kuolemasta kertominen lapselle
- 5.3 Lapsen ja vanhempien käyttäytyminen
- 6 Tietoa ongelmien/oireilujen tunnistamiseksi
- 7 Tietoa lapsen/työntekijän tukemisesta traumaattisissa tapauksissa/tilanteissa, kohtaamisesta ja jälkihoito
- 8 Arviointi kriisitilanteen jälkeen
- 9 Kriisivalmiuden ylläpito

JOHDANTO

Tämä on Karstulan varhaiskasvatuksen kriisisuunnitelma. Tätä suunnitelmaa noudatetaan varhaiskasvatusyksiköissä.

Kriisisuunnitelman tarve

1. kun jotain tapahtuu (valmius toimia)
2. varhaiskasvatus voi antaa mallia lapsille ja aikuisille, miten toimia ja selviytyä vaikeista tilanteista
3. varhaiskasvatuksen velvollisuus on auttaa lasta kohtaamaan kriisiä, käsittelemään sitä ja selviytyä siitä
4. kriisitilanteet eivät hoidu itsestään – aina tarvitaan apua
5. auttaa toimimaan äärimmäisen vaikeissa tilanteissa
6. tukea sekä lasten että aikuisten toipumista
7. Kriisitoiminnan suunnittelu luo mahdollisimman hyvän pohjan kriisitilanteiden hallintaan. Kriisisuunnitelma sisältää selkeät ja tarkat toimintaohjeet

1. PUHELINNUMEROT ERITYISTILANTEITA VARTEN

YLEINEN HÄTÄNUMERO 112

TERVEYSKESKUS PÄIVYSTYS 014 266 3051

KESKI-SUOMEN KESKUSSAIRAALA Päivystysapu 116117

MYRKYTYSKESKUS 0800 147 111 / 09 471 977

SOSIAALI JA KRIISIPÄIVYSTYS: 014 266 0149

1.2 TOIMINTAYKSIKÖN POHJAPIIRUSTUS, HÄTÄPOISTUMISTIET JA TOIMINTAOHJEET LÖYTYVÄT TURVALLISUUSUUNNITELMASTA HÄTÄENSIAPU (Turvallisuussuunnitelma)

2. Tiedottaminen

Kaikki tiedottaminen ulkopuolelle tapahtuu päiväkodinjohtajan kautta!

Päiväkodinjohtajan tehtävät:

- informoi tapahtuneesta asianosaisille
- on tukemassa yhteistyötä
- henkilö, joka on saanut tiedon tapahtumasta/kriisistä, tiedottaa päiväkodinjohtajalle

3. Tietoa kriiseistä/traumoista

3.1 Mikä on kriisi?

Kriisi voi olla kehitys- tai traumaattinen kriisi. Kehitykseen ja kasvuun kuuluvia kriisejä on esim. uhmaikä, paikkakunnalle muutto. Traumaattinen kriisi jakaa elämä kahtia- ennen ja jälkeen ja ne aiheuttavat pelkoja, kauhua, inhoa sekä avuttomuuden tunnetta. Se aiheuttaa vammauttavaa vaikutusta ihmisen psyykeen.

3.2 Traumatisoiva tilanne

Tulipalo, väkivaltatilanne, liikenneonnettomuus, perheväkivalta, vakava sairaus, läheisen äkillinen kuolema, henkeä uhkaava tilanne, seksuaalinen hyväksikäyttö, avo- ja avioero, odottamattomat tapahtumat ja menetykset

3.3 Traumaattisen kriisin vaiheet

Kriisireaktiot ovat normaaleja reaktioita ylivoimaisiin tilanteisiin.

1. Shokkivaihe (ei voi olla totta!)
2. Reaktiovaihe (mitä tapahtui?)
3. Käsittelyvaihe (miten tästä selviää?)
4. Uudelleen suuntautumisen vaihe (elämä voittaa!)

1) Sokkivaihe, joka kestää muutamasta sekunnista vuorokausiin. Sokkivaiheessa ihminen pitää todellisuutta etäällä, ja hänen tietoisuutensa on usein hämärtynyt.

2) Reaktiovaihe, joka kestää usein joitakin kuukausia. Reaktiovaiheessa ihminen alkaa kohdata tapahtunutta, ja sen aiheuttamat tunteet heräävät.

3) Korjaamisvaihe

4) Uudelleen suuntautumisen vaihe

3.4 Posttraumaattinen stressihäiriö

Traumatisoiva tapahtuma on mikä tahansa yksilön kokema uhkaava tilanne, joka aiheuttaa epätavallisen voimakkaita, normaalia elämää häiritseviä reaktioita. Traumatisoiva tapahtuma voi koskettaa yhtä henkilöä tai vaikutuksen piiriin voi joutua perhe, ryhmä tai yhteisö.

Traumaattinen kriisi on psyykkinen tilanne, jossa yksilö kohtaa ulkoisen tapahtuman, joka uhkaa hänen ruumiillista olemassaoloaan, sosiaalista identiteettiään ja turvallisuuttaan tai tyydytysmahdollisuuksiaan.

Traumaperäinen stressihäiriö (PTSD) sisältää seuraavat osatekijät:

1) traumatisoiva tapahtuma

2) tapahtuman tunkeutuva uudelleenkokeminen ja uudelleenkuvaaminen (esim. takamat, toistuvat ajatukset ja unet)

3) tapahtumasta muistuttavien paikkojen, ihmisten, keskustelujen ja muiden tekijöiden jatkuva välttely ja yleinen psykologinen turtuminen, lisäksi voi esiintyä ulkopuolisuuden tunteita, mielenkiinnon vähentymistä arkisiin toimintoihin ja tunne tulevaisuuden lyhentymisestä

4) jatkuvia ylivireysoireita, kuten keskittymisvaikeuksia, unihäiriöitä, ärtyisyyttä, kiukkua, vahvoja säpsähtämisreaktioita ja toimintakyvyn huononemista

Traumaattisessa kriisissä ihmisen aikaisemmat selviytymiskeinot eivät riitä muuttuneessa tilanteessa. Stressistä voi selviytyä tehokkaimmin kohtaamalla ja läpityöskentelemällä traumaattiset kokemukset. Näin ihminen palauttaa menetetyt elämänhallinnan tunteen ja kehittää uusia selviytymiskeinoja.

Traumaperäisen stressihäiriön oireet:

Tunne- ja impulssisäätelyn muuttuminen, tunnesäätely, vihan säätely, itsetuhoisuus, korostunut riskinotto, huomio- ja keskittymiskyvyn muutokset, muutokset minäkäsityksessä,

tehottomuus, syyllisyys ja vastuu, häpeä, vähättely, muutokset suhteissa toisiin, kyvyttömyys luottaa, psykosomaattiset oireet, epätoivo ja toivottomuus, aikaisempien uskomusten menetys

4. Toimintaohjeita/-malleja eri kriisitilanteissa

4.1 Kiusaaminen

Kiusaamiseen puututaan heti (Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen)

4.2 Työpaikkakiusaaminen

Kts Karstulan kunnan työsuojeluohjeet 2023

4.3 Vakava sairaus, vamma, poikkeavuus

Lääkehoitosuunnitelma, perehdyttäminen, ilmoitus johtajalle, työterveys, vanhempien kanssa sovitaan, miten kerrotaan muille lapsille ja aikuisille. Lapselta myös pyydetään lupa kertoa muille lapsille ja aikuisille.

4.4 Avo- ja avioero

Kuunteleminen, keskustelu, ilmoitus johtajalle

4.5 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, perheväkivalta, päihteiden käyttö perheessä

Kuunteleminen, lastensuojelutarpeen tai lastensuojeluilmoituksen tekeminen, rikosilmoitus, ilmoitus johtajalle

4.6 Onnettomuus tai sen uhka varhaiskasvatyksikössä tai lähiympäristössä

Ilmoitus johtajalle, joka selvittää tilanteen

Johtaja informoi henkilökuntaa sekä huolehtii työnjaosta ja toimenpiteistä sekä kutsuu tarvittaessa Keski-Suomen Hyvinvointialueen asiantuntijoita, poliisin, palokunnan ja seurakunnan edustajat

Johtaja tiedottaa vanhemmille

Johtaja huolehtii jälkipuinnista ja mahdollisesta kriisiavusta

Kuuntele lapsia, varaa aikaa asian käsittelyyn

4.7 Työyhteisön jäsenen kuolema

Keskustelu, kriisiapu, esimiehen tuki, perheen toivomuksia kunnioitetaan, johtaja järjestää omaisten muistamisen, kutsuttaessa voi mennä hautajaisiin, järjestetään hiljainen hetki

4.8 Lapsen lähiomaisen kuolema

Kuolemasta keskustelu vanhempien luvalla, johtaja tiedottaa henkilökunnalle, perheen toivomuksia kunnioitetaan, lapsen hyvinvointia seurataan, johtaja järjestää omaisten muistamisen

4.9 Lapsen kuolema

Johtaja tiedottaa henkilökunnalle, kuolemasta keskustellaan, vietetään hiljainen hetki, lasten hyvinvointia seurataan, perheen toivomuksia kunnioitetaan, omaisia muistetaan, järjestetään

tarvittaessa kriisiapua ja jälkipuinti, hautajaisiin voi osallistua kutsuttuna

4.10 Luonnon katastrofi, mielenosoitus, terroriteko ja sodanuhka (uutiset)
Kunnan kriisisuunnitelmassa on ohjeet, noudata niitä

5. Toimintaohjeita/-malleja lapsen kohtaamiseen ja tukemiseen surussa

5.1 Lapsen suru ja sen kohtaaminen

Varaa aikaa asian käsittelyyn, kerro avoimesti, hyväksy lasten leikit, näytä omat tunteesi, rohkaise tunteiden käsittelyä, ole läsnä

5.2 Kuolemasta kertominen lapselle

Kerro kuolemasta vanhempien kanssa sovitulla tavalla, varaa aikaa lapsen kanssa olemiseen, ole avoin, tutuin ja turvallisin henkilö kertoo asiasta lapselle, pidä hiljainen hetki, muista omaisia. Keskustele ja kuuntele lasta

5.3 Lapsen ja vanhempien käyttäytyminen

Lapset arvailevat, mitä tapahtui, varttuvat liian nopeasti, tukevat ja lohduttavat vanhempiaan
Vanhemmat aliarvioivat lapsen ymmärrystä ja reaktioiden syvyyttä ja kestoja, tulevat ylisuojeleviksi tai laiminlyövät lasta, ovat oman surunsa vallassa, ovat ärtyneitä ja jännittyneitä

6. Tietoa ongelmien/oireilujen tunnistamiseksi

ahdistuneisuus ja pelko
suru ja ikävöinti
univaikeudet ja painajaiset
syyllisyys, itsesyytökset
vetäytyminen ja eristäytyminen
keskittymisvaikeudet
yliaktiivisuus
taantumisen
psykosomaattiset oireet
viha, ärsyyntyvyys
käytöksen muuttuminen
ahdistavat ajatukset ja mielikuvat

7. Tietoa lapsen/työntekijän tukemisesta traumaattisissa tapauksissa/tilanteissa ja

kohtaamisesta ja jälkihoito
läheisyys (turvallisuus)
kuunteleminen
ymmärtäminen ja tukeminen
keskustelu, aiheeseen sopiva kirjallisuus
Jälkihoito
psykososiaalinen tuki
tilanteen läpikäyminen
rauhottaminen
älä jätä yksin, turvallisuuden luominen

8. Arviointi kriisitilanteen jälkeen

kriisiryhmän kanssa arviointi tilanteesta ja sen hoitamisesta
avoin keskustelu tapahtuneesta henkilökunnan kesken

kriisisuunnitelman arviointi ja muuttaminen

9. Kriisivalmiuden ylläpito

palo- ja pelastusharjoitukset

riskien ja uhkien kartoitus

kriisinhallinta

henkilöstön koulutus ja perehdyttäminen

tiedottaminen

kriisisuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Lähteet

Saarijärven kaupungin kriisisuunnitelma